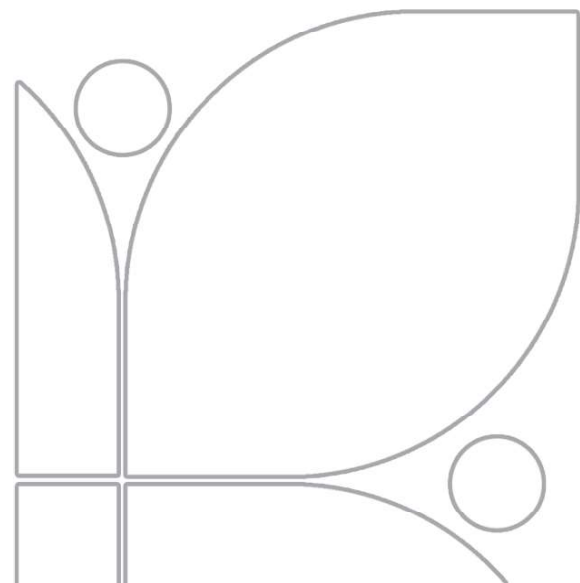
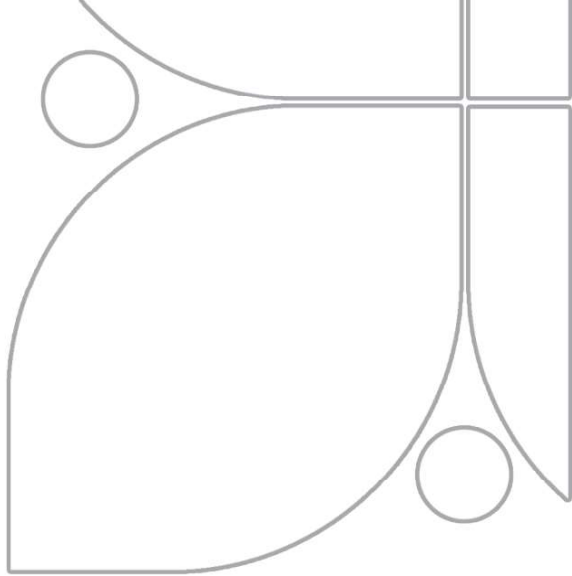

تکنوفمینیسم

TechnoFeminism 2004

- سرشناسه: وایسمن، جودی، ۱۹۵۰-م. Wajcman, Judy
- عنوان و نام پدیدآور: تکنوفمینیسم؛ در باب تکنولوژی و زنانگی
- نویسنده: جودی وایسمن؛ مترجم: نوشین شاهنده.
- ناشر: موسسه فرهنگی و هنری دیدگاه کاوش و سازندگی دکسا، ۱۴۰۴.
- مشخصات ظاهری: ۱۷۳ص؛ رقعی اروپایی
- شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۵۵۷۱-۷۸۵
- وضعیت فهرست‌نویسی: فیا
- موضوع: تکنولوژی - جنبه‌های اجتماعی، Technology — Social aspects
- نقش جنسیت، Sex role
- زنان - اثر نوآوری، Women — Effect of technological innovations on
- فمینیسم - نگرش‌ها، Feminist theory
- شناسه افزوده: شاهنده، نوشین، ۱۳۵۳ - مترجم
- رده‌بندی کنگره: HM۸۴۶
- رده‌بندی دیویی: ۳۰۳/۴۸۳
- شماره کتابشناسی ملی: ۱۰۲۴۳۴۸۱

تکنوفمینیسم

در باب تکنولوژی و زنانگی

نویسنده

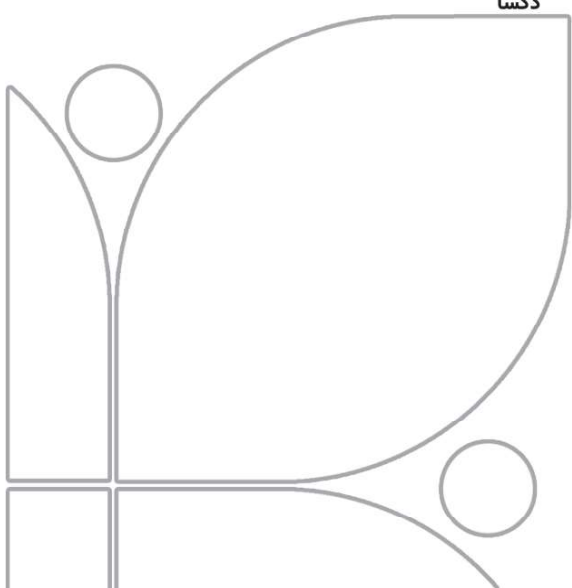
جودی وایسمن

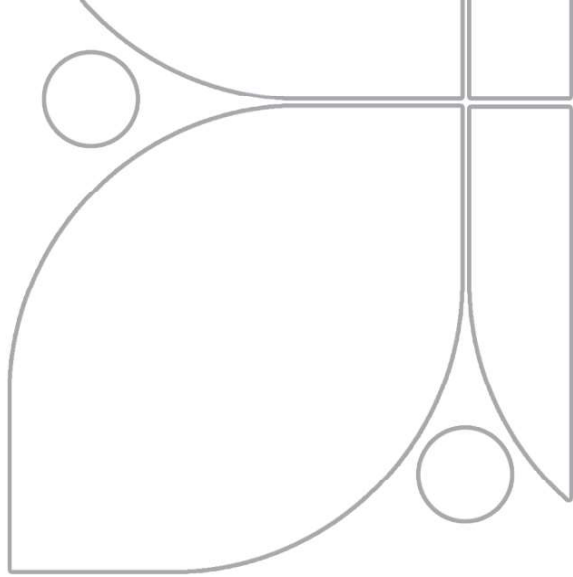
مترجم

نوشین شاهنده

دُکسا

تکنو فمینیسم

در باب تکنولوژی و زنانگی

نویسنده: جردی وایسمن

مترجم: نوشین شاهنده

دُکسا

تهران، صندوق پستی ۱۴۶۵۵۹۴۳

۰۲۱۵۴۹۳۲۲۲۲

publication@doxa-v.org

www.doxa-v.org

Doxa_vision

صفحه آرا: احمد علی پور

طراح جلد: هادی جلدی

چاپ اول: بهار ۱۴۰۵

شمارگان: ۲۰۰ نسخه

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۵۵۷۱-۷۸-۵

فهرست مطالب

۹	یادداشت مترجم.....
۱۳	پیش‌گفتار.....
۱۷	مقدمه: آرمانشهر یا ویرانشهر فمینیستی؟.....
۲۹	فصل اول: طراحی‌های مردانه تکنولوژی.....
۳۳	از دسترسی تا برابری.....
۳۷	علم به مثابه ایدئولوژی.....
۳۹	تکنولوژی به مثابه امری پدرسالار.....
۴۵	ویژگی‌های جنسی، طبقه، و تکنولوژی.....
۵۲	نتیجه‌گیری.....
۵۵	فصل دوم: بازپیکربندی تکنوساینس.....
۵۶	فراسوی تعین‌گرایی تکنولوژیک.....
۶۶	از کوری جنسیتی تا آگاهی جنسیتی.....
۷۲	ترکیب مطالعات فمینیستی و مطالعات علم و فناوری.....
۸۱	نتیجه‌گیری.....

فصل سوم: جنسیت مجازی.....	۸۵
جامعه شبکه‌ای.....	۸۷
سایبرفمینیسم: کلیتوریس مسیری مستقیم به ماتریکس است.....	۹۳
عملکرد جنسیت در فضای مجازی.....	۹۷
تکنولوژی به مثابه آزادی.....	۱۰۴
نتیجه‌گیری.....	۱۰۸
فصل چهارم: راه‌حل سایبورگ.....	۱۱۳
پذیرش علم و فناوری.....	۱۱۵
از مرد علم تا مرد مؤنث.....	۱۱۸
موش آزمایشگاهی: تکنیکی کردن زندگی و بازبرنامه‌ریزی طبیعت.....	۱۲۴
به سایبورگ‌ها اجازه ورود دهید.....	۱۲۹
نتیجه‌گیری.....	۱۳۶
فصل پنجم: استعاره و مادی بودن.....	۱۴۱
تکنولوژی‌های متغیر، سوژه‌های متغیر.....	۱۴۳
به سوی تکنوفمینیسم.....	۱۴۸
شیوه‌های عمل اجتماعی-تکنیکی: تخصص و عاملیت.....	۱۵۸
نتیجه‌گیری.....	۱۶۹

فرهیخته گرامی، ما در نشر دُکسا برای پاس‌داشت محیط زیست و کمینه‌کردن صدمات درازمدت ناشی از صنعت چاپ، و همچنین با هدف کاهش هزینه تمام‌شده کتاب، ارجاعات و یادداشت‌های پایانی هر فصل را حذف کرده‌ایم، اما شما همواره می‌توانید با اسکن کد زیر، به صفحه اختصاصی این کتاب در وب‌سایت نشر دُکسا مراجعه کنید و علاوه‌بر مشاهده ارجاعات، یادداشت‌ها، و توضیحات تکمیلی مترجم، از خطاهای احتمالی مرتبط با چاپ و ترجمه کتاب آگاه شوید.

سخن هیئت تحریریه

دکسا باور دارد که کتاب دریچه‌ای است به سوی افقی تازه برای اندیشیدن و زیستن. رسالت ما برگزیدن و فراهم آوردن آثاری است که بتوانند به زندگی امروز جامعه ایران معنا ببخشند، توان رویارویی با مسائل فردی و اجتماعی را تقویت کنند، و راهی بگشایند به سوی آینده‌ای روشن‌تر و آگاهانه‌تر.

ما با دقت و وسواس علمی، از میان آثار برجسته و پژوهش‌های معتبر جهانی و داخلی، کتاب‌هایی را انتخاب می‌کنیم که از پشتوانه‌ای استوار در اعتبار دانشگاهی، تجربه اندیشمندان، و ناشران معتبر برخوردار باشند. هدف ما صرفاً افزودن بر قفسه‌های کتابخانه‌ها نیست، بلکه فراهم آوردن منابعی است که دانش و آگاهی را با نیازهای واقعی و مسائل امروز جامعه ایران پیوند زنند.

چه در عرصه ترجمه و چه در حوزه تألیف، اهتمام ما آن است که دستاورد پژوهشگران و نویسندگان برجسته به زبان فارسی در دسترس قرار گیرند؛ آثاری که، علاوه بر انتقال دانش، پاسخی درخور به پرسش‌های انسان معاصر بدهند و زمینه‌ساز پرورش نگاهی ژرف‌تر به جهان باشند.

مخاطبان ما دایره وسیعی از افرادی هستند که به بالندگی این سرزمین می‌اندیشند، افرادی که به نقد و تحلیل، و فهم مسائل نظری علاقه‌مندند و دغدغه کم‌رنگ کردن مشکلات عملی را دارند؛ آنان که در اندیشه و عمل پویا هستند و همواره در پی نگرستن به خود و جامعه از منظرهای متعدّدند.

امید داریم هر کتاب دکسا پلی باشد میان اندیشه و عمل، میان خرد و زندگی؛ تلاشی کوچک اما استوار برای ساختن جامعه‌ای آگاه‌تر، توانمندتر، و دارای پیوندی قوی‌تر با میراث فکری و فرهنگی ایران و جهان.

تورج الهوردی و افشین سپهوندی

یادداشت مترجم

آیا تکنولوژی‌ها جنسیت دارند؟ جامعه‌اطلاعاتی جهانی جدید، مهندسی ژنتیک، طراحی دیجیتال، و کنترل از راه دور، چه چیزهایی را برای زنان به ارمغان آورده‌اند؟ درحالی‌که بیش‌تر تحلیل‌گران بر این باورند که همه‌چیز در آینده دیجیتال متفاوت خواهد بود، این موضوع تا چه اندازه درباره روابط اجتماعی صادق است؟ آیا اکنون فرصتی برای زنان فراهم آمده تا پیشرفت خود را در تکنولوژی از طریق ارتباط میان تکنولوژی و فمینیسم تقویت کنند؟

کلشه‌های رایج تاکنون، به‌شدت تکنولوژی را با مردان مرتبط ساخته‌اند، اما در عصر دیجیتال جدید، زنان نیز در فضای سایبری حضور پیدا کرده و تغییرات تکنولوژیک را به‌خوبی پذیرا شده‌اند. اصطلاح «تکنوفمینیسم» به لحاظ تاریخی ارتباطی نزدیک با «سایبرفمینیسم» دارد، مفهومی که در اوایل دهه ۱۹۹۰ ظهور کرد. ریشه‌های سایبرفمینیسم و تکنوفمینیسم به طرزی قابل توجه به ارجاعات دونا هاراوی^۱ در «مانیفست سایبورگ»^۲ بازمی‌گردد. از دهه ۱۹۹۰، جنبش‌های فمینیستی متعددی

1. Donna Haravey

۲. A Cyborg Manifesto: این متن، که نوشتاری درباره نظریه‌های فمینیستی در روابط اجتماعی، علم، و تکنولوژی است، برای نخستین‌بار در سال ۱۹۸۵ منتشر شد و بعدها بخشی از کتاب میمون‌ها، سایبورگ‌ها، و زنان (Simians, Cyborgs, and Women) را تشکیل داد. هاراوی در این مقاله از استعاره «سایبورگ» برای نشان دادن موجودی مرکب از انسان و ماشین استفاده می‌کند تا نشان دهد که چگونه مرزهای هویت،

←

توسعه یافته‌اند که به‌شکلی متفاوت به موضوع فمینیسم و تکنولوژی می‌پردازند و از دیدگاه‌هایی گوناگون به آن می‌نگرند. تکنوفمینیسم، چهارچوبی نظری و همچنین عملی است که به بررسی نقاط اتصال میان تکنولوژی، جنسیت، و قدرت می‌پردازد. این نظریه، ریشه در تفکر فمینیستی دارد و به طرزی انتقادی بررسی می‌کند که چگونه تکنولوژی، نابرابری‌های جنسیتی را شکل می‌دهد، تقویت می‌کند، یا از میان برمی‌دارد. در واقع، تکنوفمینیسم در پی تصور آینده‌ای عادلانه‌تر از طریق طراحی و استفاده از تکنولوژی است و اغلب به تحلیل روابط میان هویت‌های مختلف مانند نژاد، وضعیت اقتصادی-اجتماعی، گرایش جنسی، و جنسیت می‌پردازد. تکنوفمینیسم بینش‌های آینده‌نگرانه‌ی سایرفمینیسم را با تحلیل سیاست‌های جنسی تکنولوژی ترکیب می‌کند و با استناد به دیدگاه‌های جدید در پسامدرنیسم، نظریه فمینیستی، و مطالعات علم و فناوری^۱، بررسی می‌کند که تکنولوژی‌ها چگونه در طراحی و استفاده، جنسیتی شده‌اند.

به همین ترتیب، کتاب تکنوفمینیسم رابطه میان جنسیت و تکنولوژی‌ها را بازتعریف می‌کند و خوانشی فمینیستی از رابطه زن و ماشین ارائه می‌دهد. این کتاب به بررسی رابطه پیچیده میان جنسیت و تکنولوژی می‌پردازد و بر این نکته تأکید می‌کند که چگونه جنسیت بر توسعه و دسترسی به تکنولوژی اثرگذار است. کتاب تکنوفمینیسم به تأکید بر مشارکت و مساهمت تاریخی زنان در تکنولوژی می‌پردازد و نقدی به روایت‌های مردانه‌ای دارد که اغلب این دستاوردها را نادیده می‌گیرند. همچنین، بر لزوم رویکردی فراگیر و عادلانه به تکنولوژی که در آن دیدگاه‌ها و تجربیات زنان نیز در نظر گرفته شده باشد، تأکید دارد و با طرح تعامل فمینیسم و تکنولوژی و چگونگی تأثیرگذاری پیشرفت‌های تکنولوژیک بر زنان و مردان، استدلال می‌کند که

تانگی (بدنمندی)، و قدرت در عصر پسا صنعتی و پسا حقیقت در هم ریخته شده است. این مقاله را نشر گل‌آزین در سال ۱۳۹۸ با ترجمه امین قضایی منتشر کرده است.

۱. فقط برای اصطلاح علم و فناوری، که به معنای مطالعاتی خاص و مرسوم است، از واژه فناوری استفاده کرده و در دیگر موارد همان تکنولوژی را به کار برده‌ام.

سهم زنان در تکنولوژی به لحاظ تاریخی نادیده گرفته شده است و پذیرش این سهم می‌تواند اثرگذاری بر پیشرفت‌های تکنولوژیک را افزایش دهد. به این ترتیب، این کتاب از توانمندسازی زنان در حوزه تکنولوژی حمایت می‌کند و به این موضوع می‌پردازد که چگونه می‌توان از تکنولوژی برای به چالش کشیدن هنجارهای جنسیتی و نابرابری‌ها استفاده کرد.

جودی وایسمن، نویسنده کتاب حاضر که استاد بازنشسته جامعه‌شناسی در مدرسه اقتصاد و علوم سیاسی لندن (LSE) است و پیش از این تا سال ۲۰۲۲ کرسی آتونی گیدنز در جامعه‌شناسی را در اختیار داشت، در این کتاب درباره نقش قابل توجه جنسیت در تکنولوژی می‌نویسد. او با اشاره به موفقیت‌های تکنولوژیک گذشته زنان، بر تأثیر مهم جنسیت و دیدگاه‌های فمینیستی بر تکنولوژی تمرکز می‌کند. اگرچه نویسنده بیش‌تر به زنانی که در زمینه تکنولوژی تحصیل کرده‌اند می‌پردازد، عناصر فمینیسم موج سوم^۱ و متغیرهای زیادی که بر جنسیت تأثیر می‌گذارند، مانند جایگاه و موقعیت، ملیت، طبقه، نژاد، قومیت، جنسیت، و نسل را نیز در مقدمه‌اش توضیح می‌دهد. او علیه ایدئولوژی تکنوکراتیک استدلال می‌کند و به جای آن، نظریه‌ای از جامعه و تکنولوژی را مطرح می‌سازد که به‌شکلی تعاملی یکدیگر را شکل می‌دهند و این موضوع را با مثال‌هایی از تاریخ فمینیستی مربوط به تکنولوژی‌های تولید مثلی و اتوماسیون پشتیبانی می‌کند.

این کتاب جذاب (که می‌توان آن را همچون جلد دوم کتاب مواجهه فمینیسم با تکنولوژی^۲ دانست)، استدلال می‌کند که پیشرفت‌های علمی-تکنیکی به طرز زیادی کال رابطه زن-ماشین را متحول ساخته‌اند؛ با این حال، این سیاست‌های فمینیستی هستند که تفاوت را ایجاد می‌کنند، نه خود تکنولوژی‌ها. جودی وایسمن بیش‌های بی‌نظیر سایرفمینیسم را با تحلیل سیاست‌های جنسی تکنولوژی ترکیب می‌کند و با بهره‌گیری از دیدگاه‌های

۱. موج سوم فمینیسم که در پی دو موج اول آن آمد، دوره‌ای از کنشگری سیاسی-اجتماعی است که از ۱۹۹۰ تا ۲۰۱۰، یعنی عصر ظهور شبکه‌های اجتماعی را در بر می‌گیرد.

۲. جودی وایسمن. (۱۳۹۹). مواجهه فمینیسم با تکنولوژی. ترجمه‌نوشین شاهنده. تهران: نشر کرگدن.

جدید در پسامدرنیسم، نظریهٔ فمینیستی، و مطالعات علم و فناوری به بررسی این امر می‌پردازد که چگونه تکنولوژی‌ها در طراحی و استفاده، جنسیتی می‌شوند. در عین حال، او نشان می‌دهد که چگونه خودآگاهی ما تحت تأثیر فرهنگ علمی-تکنیکی دنیایی که در آن زندگی می‌کنیم، شکل می‌گیرد. با وجود این که این کتاب اکنون کمی قدیمی به نظر می‌رسد، وایسمن به طرز فوق‌العاده روندهای اصلی در نوشتارهای فمینیستی و تکنولوژی را ترکیب می‌کند و نشان می‌دهد که چگونه عناصر جنسیتی همواره بر نوشته‌های دانشوران این حوزه‌ها تأثیر گذاشته و البته نادیده انگاشته شده‌اند. ترکیب این دو جهان، یعنی فمینیسم و تکنولوژی، منجر به بحثی دقیق، جالب و مهم دربارهٔ نقش جنسیت در تکنولوژی و جامعهٔ تکنولوژیک معاصر شده است. هر چند این کتاب برنامه‌ای جامع برای حل مشکلات ناشی از نابرابری‌های جنسیتی در عرصهٔ تکنولوژی ارائه نمی‌دهد، اما وایسمن به خوبی دیدگاه‌های گوناگون را مورد انتقاد قرار می‌دهد و دست‌کم شروعی برای جهت‌گیری در کارهای آینده را پیشنهاد می‌کند. بدون شک، برخی از عناصر این کتاب قدیمی شده‌اند، اما در مجموع، این کتاب کوچک نقطهٔ شروع خوبی برای بحث دربارهٔ بخشی از فرهنگ و تکنولوژی در حال توسعه است که به طور تاریخی نادیده گرفته شده و همچنان در تلاش است تا صدایی در روزهای حاضر پیدا کند. این کتاب تفسیری واضح، قابل دسترس، و مختصر از برخی از پیچیده‌ترین مباحث زمانهٔ ما را ارائه می‌دهد و به‌وضوح موضوعات پیچیدهٔ تکنولوژی و فمینیسم را به سطحی می‌آورد که برای دانشجویان جامعه‌شناسی، مطالعات زنان، مطالعات فرهنگی، و مطالعات علم و فناوری جذاب خواهد بود.

پیش‌گفتار

بیش از یک دهه پیش کتاب مواجهه فمینیسم با تکنولوژی را نوشتم. آن کتاب موردکاویی قوی برای ساختن چشم‌اندازی فمینیستی در بحث‌های علوم اجتماعی درباره تکنولوژی است. هر فصل آن با نگاهی عمیق به طیف وسیعی از تکنولوژی‌ها، اثرات گوناگون تحولات تکنولوژیکی در زنان و مردان را بررسی می‌کند، پیش از آن‌که حول بررسی چگونگی شکل‌گیری اجتماعی تجربه آن‌ها از تکنولوژی متمرکز شود. در آن کتاب درباره این‌که خود مصنوعات تکنیکی هم - از یخچال‌ها تا وسایل ضد بارداری، از خانه‌ها، خودروها، و شهرها تا واژه‌پردازها و سلاح‌ها - به واسطه روابط، معانی، و هویت‌های جنسیتی شکل می‌گیرند، استدلال کردم. پس کتاب مواجهه فمینیسم با تکنولوژی شیوه‌ای را بررسی می‌کند که در آن سلسله‌مراتبی بودن تفاوت جنسی به طرزی عمیق بر طراحی، توسعه، انتشار، و استفاده از تکنولوژی‌ها اثرگذار است.

کتاب حاضر یعنی تکنوفمینیسم، ادامه همان پروژه است؛ هر چند من قصد ندارم همان مسیر را طی کنم، یعنی حوزه کاملی از دانشوری فمینیستی درباره تکنولوژی‌های فردی را مطرح سازم. در حال حاضر، چنین هدفی هم در این مجلد باریک دست‌یافتنی نیست. مواجهه فمینیسم با تکنولوژی را می‌توان کتاب همراه مفیدی برای خواندن تکنوفمینیسم دانست، کتابی که

مواد تاریخی و معاصر ارزشمندی را فراهم می‌سازد و از کلیت استدلال‌ها حمایت می‌کند.

کتاب حاضر [تکنوفمینیسم] بیش‌تر ماهیت یک مقاله را دارد که در آن پیوستگی‌ها و ناپیوستگی‌های میان تأملات فمینیستی معاصر و پیشین را درباره علم و فناوری مشخص کرده‌ام. من عمداً در این جا بر روی تکنولوژی‌های اطلاعاتی پیشرو، ارتباطات، و زیست‌پزشکی تمرکز داشته‌ام. هر دوی این کتاب‌ها در تقاطع میان مطالعات فمینیستی درباره تکنوساینس^۱ و حوزه مطالعات علم و فناوری (STS) قرار دارند، که این باروری دوسویه الهام‌بخش بینش‌ها و نگرش‌هایی جدید است.

تشکل‌های بین‌المللی فمینیستی دانشوران تکنوساینس و نیز انجمن مطالعات اجتماعی علم^۲ (4S)، زمینه نوشتن این کتاب را برایم فراهم کردند. افراد زیادی با بحث کردن درباره ایده‌ها و دادن پیشنهادهایی پس از خواندن نسخه اولیه این کتاب به من کمک کردند. همچون همیشه بیش‌ترین دین را به جنی ارل^۳ دارم. همچنین از آن یورون برگ^۴، دنیل شاپود ریشتر^۵، جان هولمود^۶، لین جمیسون^۷، مارتا مک‌اینتایر^۸، دونالد مک‌کنزی^۹، مورین مک‌نیل^{۱۰}، استوارت رزوارنی^{۱۱}، لوسی ساچمن^{۱۲}، و دیو والش^{۱۳} سپاس‌گزارم. سریدون رانسلی^{۱۴} دستیار پژوهش عالی‌ای بود. من از تعاملات الهام‌بخشی که با همکاران و دانشجویانم در مؤسسه جنسیت مدرسه اقتصاد لندن داشتم لذت بردم. همچنین، از مدرسه پژوهشی علوم

۱. technoscience: اگرچه می‌توان از معادل فن‌علم یا فنا‌علم برای این اصطلاح استفاده کرد، اما من همان تکنوساینس را به کار برده‌ام.

2. Society for Social Studies of Science

3. Jenny Earle

4. Anne-Jorunn Berg

5. Danielle Chabaud-Rychter

6. John Holmwood

7. Lynn Jamieson

8. Martha Macintyre

9. Donald MacKenzie

10. Maureen McNeil

11. Stuart Rosewarne

12. Lucy Suchman

13. Dave Walsh

14. Ceridwen Roncelli

اجتماعی دانشگاه ملی استرالیا صمیمانه سپاس‌گزارم. در پایان، مایلم از جان تامپسون^۱ که به من پیشنهاد نوشتن این کتاب را داد، تشکر کنم.

مقدمه: آرمانشهر^۱ یا ویرانشهر^۲ فمینیستی؟

او به آرامی به سمت بالا شلیک کرد. همان طور که بلند می شد، با خود فکر می کرد ساختار کنونی زندگی همچون جادوست. در قرن هجدهم ما می دانستیم که کارها چگونه انجام می شوند؛ اما این جا من به هوا بلند می شوم، به صداهایی در امریکا گوش می دهم، مردانی را می بینم که پرواز می کنند - اما این که چطور این چیزها صورت می گیرد، حتی نمی توانم فکرش را هم بکنم. بنابراین، باورم به جادو دوباره قوت می گیرد.

ویرجینیا وولف، اورلاندو

اصرار به غلبه کردن بر نیروی گرانش، انگیزه ای مدام در تلاش و خواست ما برای فرارفتن از جهان طبیعی است. بالابر، تلفن، رادیو، و هواپیما که ویرجینیا وولف به آن ها اشاره می کند، اسرار تکنولوژی های مدرن در روزگار او بودند. در مقایسه با مردمان روزگاران پیش، ما به ندرت شانس برای زندگی بدون تکنولوژی داریم. ما بیش تر و بیش تر با وساطت تکنولوژی زندگی می کنیم، تا آن جا که امروزه کم تر کنشی انسانی وجود دارد که بدون تکنولوژی صورت پذیرد. با این حال، به نظر نمی رسد که اسرار تکنولوژی از

1. utopia
2. dystopia

طریق آشنایی با آن از بین برود. امروزه، تکنولوژی‌های اطلاعات و ارتباطات آنقدر سریع رشد و تکامل می‌یابند که همچون جادو تجربه می‌شوند و رویاها و اشتیاق ما را برای آینده برمی‌انگیزند.

برای بسیاری، جامعه اطلاعاتی جهانی که با فشردگی مکان و زمان مشخص می‌شود، نشانگر دوره‌ای یکسره جدید در وضعیت بشری است. ماهیت کار، مصرف، و تعامل اجتماعی همگی در حال دگرگونی است. بحث‌های زیادی درباره «تقسیم دیجیتالی» به عنوان خاستگاه تازه‌ای برای نابرابری در قرن بیست و یکم مابین و درون کشورها وجود دارد. نرخ خالص تحولات در تکنوساینس متأثر از مفهوم ریسک، ناامنی، و هیجان در دوران متأخر و مدرن ماست. در عین حال، تکنولوژی‌های زیست‌پزشکی جدید که به ما اجازه مدل‌سازی دوباره از بدن انسان، مشخصات فردی، جمعیت‌شناختی، و ماهیت کالاشدگی را می‌دهند، به روش‌های بی‌سابقه‌ای در حال تغییر این ایده هستند که انسان بودن به چه معناست و حتی شناخت ما از خودمان را تغییر می‌دهند. این پیشرفت‌ها برخی بازاندیشی‌های رادیکال را هم در فرایندهای نوآورانه تکنولوژیک و هم اثرات آن‌ها بر فرهنگ و شیوه‌های عمل زندگی روزمره فرامی‌خوانند.

از منظر تمامی افراد، تحولات تکنولوژیک سرنوشت گریزناپذیر جهان است. سطح پیشرفت علمی و تکنولوژیک به کرات همچون پیشرفت جامعه در نظر گرفته می‌شود. شمایل‌های ما از پیشرفت، ناشی از علم، تکنولوژی، و پزشکی است؛ این گفته برای ما محترم است که آنچه «عقلانی»^۱ تعریف می‌شود متمایز است از آنچه «عاطفی»^۲ قضاوت می‌شود. باین حال، هنگامی که وارد سده جدید می‌شویم، دیگر مطمئن نیستیم که آیا علم و فناوری راه‌حلی برای مشکلاتی مانند گرم شدن زمین، بیکاری، و جنگ هستند یا دلیلی برای به وجود آمدن آن‌ها. بنابراین، تعجبی ندارد که رابطه

1. rational
2. emotional

بین تکنوساینس و جامعه، در حال حاضر تحت تأثیر این چالش عمیق و اضطراری است.

برای زنانی که زندگی هایشان دستخوش تحولاتی عظیم در طی قرن گذشته بوده است، به‌ویژه چنین پرسشی آزاردهنده است. استقلال اقتصادی تازه به دست آمده برای زنان، که ناشی از زنانه‌سازی نیروی کار دستمزدی است، همراه با تغییر فرهنگی بنیادین و گفتمان عمومی فراگیر دربارهٔ برابری جنسیتی است. اکنون تعهد لیبرال به برابری میان جنس‌ها، چه در فضای عمومی و چه خصوصی، به طرزی گسترده در جوامع غربی پذیرفته و در قانون گنجانده شده است، حتی اگر نابرابری‌هایی مهم و قابل توجه در عمل باقی مانده باشد. آنچه به معنای مرد بودن یا زن بودن است دیگر تمایزی وضع شده از سوی «طبیعت» نیست، بلکه هویت‌های جنسیتی، موضوعی مورد بحث و مناقشه‌اند.

این تحولات اجتماعی چشمگیر برای ما با گزینه‌های تکنولوژیکی بی‌سابقه و دسترس‌پذیری همراه‌اند. با وجود این، فمینیسم برای مدتی طولانی دربارهٔ اثرات تکنولوژی بر زنان سردرگم بوده و مابین نگرش‌های آرمانشهری (اتوپایی) یا ویرانشهری (دیس‌توپایی) دربارهٔ آنچه آینده می‌تواند با خود داشته باشد، از هم دریده شده است. در هر دوی این سناریوها آینده مملو از اتومات‌ها، اندرویدها، و روبات‌هاست. این ادغام تکنولوژی با ایدئال‌ها، امیدها، و کابوس‌ها، تاریخی مقدس دارد. از کتاب بدیع اتوپایی توماس مور گرفته تا دنیای جدید دلیر اثر آلدوس هاکسلی، سفرهای تخیلی و جهان‌های ابداعی، خیال‌پردازی دربارهٔ زمان بی‌زمانی و مکان غیرفیزیکی، پیوسته مضامینی تکرارشونده در فرهنگ مدرن غربی بوده‌اند. وعده‌رهایی از ضعف‌ها و ناکامی‌های این بدن فانی به مرحلهٔ تازه‌ای در عصر فضای سایبری رسیده است. اما این تخیل‌ها چه چیزی را دربارهٔ آینده و روابط جنسیتی در دورهٔ معاصر آشکار می‌سازند؟ و چگونه تحول اجتماعی و سیاسی در زندگی زنان با تحول دیجیتال ارتباط می‌یابد؟

از یک منظر، واقعیت مجازی فضایی تازه برای تحلیل بردن روابط اجتماعی قدیمی و مکانی برای رهایی و آزادی از نقش‌های جنسیتی مرسوم است. سایبرفمینیست‌ها در کافه‌های سایبری قهوه می‌نوشند، وبگردی می‌کنند، و در جست‌وجوی آینده‌ای جنسیت‌رها در فضای سایبری هستند. شبکه‌های الکترونیکی برای زنان امکان‌های تازه‌ای را در تبادل اطلاعات جهانی و مشارکت در دموکراسی فراهم می‌سازند. نفوذ کنشگران جنبش ضد جهانی سازی شرکت‌ها و NGOها (سازمان‌های غیردولتی) شاهی بر اثربخشی اینترنت برای بسیج سیاسی است. بنا بر چنین تحلیلی، شبکه جهانی وب در کنترل هیچ دسته یا گروهی قرار نمی‌گیرد و بنابراین راهی است گشوده برای زنان تا مقاصد سیاسی و اجتماعی خود را از این طریق به کار گیرند. چشم‌انداز مرسوم می‌کند که زنان را از منظر ذات‌گرایی زیست‌شناختی^۱ تعریف می‌کند و آن‌ها را متعلق به حوزه خصوصی می‌داند، امری بسیار متعارف و معمول است. سویه مقابل این نگرش نیز که بدن زنان را در فضای سایبری امری استعلایی و آن‌ها را به راحتی درگیر حوزه عمومی و سیاست‌های بین‌المللی می‌داند، بی‌شک اغواکننده است.

از منظری دیگر، اینترنت با خاستگاه‌های نظامی‌اش و دنیای هکرهای مرد سفیدپوستی مشخص می‌شود که آن را بنا نهاده‌اند. استفاده معاصر از وب، توسط شرکت‌های فراملی و چندملیتی، بازارهای مالی، شبکه‌های جهانی جنایتکاری، استراتژیست‌های نظامی، و نژادپرستان بین‌المللی، وسیله‌ای برای فرار از مقررات اجتماعی، ریشه‌یابی کنترل سیاسی، و تمرکز بر قدرت اقتصادی است. هنوز هم سلطه مردان بر این نهادها و گروه‌ها سنگین است و تفاوت‌های جنسیتی چشمگیری در دسترسی داشتن و کنترل کردن شبکه‌های الکترونیکی وجود دارد. افزون بر این، به جای تجلیل از

۱. biological essentialism: منظور دیدگاهی است که ویژگی‌های جنسی زنان و بیولوژی آنها را سرنوشت و تقدیرشان می‌داند؛ یعنی sex به معنی ویژگی‌های جنسی را که امری طبیعی و زیست‌شناختی و به معنی نر بودن یا ماده بودن است به مفهوم gender ربط می‌دهد که هویتی است که به لحاظ اجتماعی بر ساخته می‌شود و مردانگی یا زنانگی را شکل می‌دهد.